

Bilim Üzerine Marksist Tartışmalar
Sempozyumu
2015

Anaakım Bilime Karşı Marksist
Müdahaleler

Özet Kitabı

16-19 Temmuz

Matematik Köyü, Şirince

Danışma Kurulu

Ahmet Cemal

İlker Belek

İzzettin Önder

Korkut Boratav

Metin Çulhaoğlu

Nurettin Abacıoğlu

Taner Timur

Düzenleme Kurulu

Ali Cenk Gedik

Ali Emre Eyol

Alper Dizdar

Cenk Saraçoğlu

Ekim Nehir

İzge Günal

Mesut Yıldız

Pınar Çağlar

Semiha Özalp Günal

Bilim Kurulu

Biyoloji

Ergi Deniz Özsoy, Hacettepe Üniversitesi

Dilbilim

Özgür Aydın, Ankara Üniversitesi

Felsefe

Doğan Göçmen, Dokuz Eylül Üniversitesi

Fizik

Alper Dizdar, İstanbul Üniversitesi

İletişim Bilimleri

Funda Başaran, Ankara Üniversitesi

Müzik Bilimleri

Ali C. Gedik, Dokuz Eylül Üniversitesi

Sanat felsefesi

Handan Tunç, Van 100. Yıl Üniversitesi

Sinema

Ertan Yılmaz, Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyoloji

Cenk Saraçoğlu, Başkent Üniversitesi

Tarih

Candan Badem, Tunceli Üniversitesi

Tiyatro

Semih Çelenk, Dokuz Eylül Üniversitesi

Tıp Bilimleri

İzge Günal, Dokuz Eylül Üniversitesi

ANAAKIM BİLİME KARŞI MARKSİST MÜDAHALELER

İçinde yaşadığımız dünyayı tarihsel materyalizmin sağladığı kuramsal ve kavramsal araçlarla ve bunlara eşlik eden politik eylemle hem anlamayı hem de dönüştürmeyi hedefleyen Marksizmin akademik dünyayla ilişkisi her zaman gerilimli olmuştur. Bu gerilim bir yandan “akademik” bilgi üretim süreçlerinin ve bunun gerçekleştiği kurumlar olarak üniversiteler ve araştırma kuruluşlarının, Marksizmin köklü bir eleştiriye tabi tuttuğu kapitalizmin gerekleri ile uyumlu bir şekilde örgütlenmiş olmasından kaynaklanır. Gerilimin bununla ilişkili diğer bir kaynağı ise Marksizmin bilimsel bir öğreti/kuram olmanın dışında içerdiği politik karakteri ile akademinin kendisini politik tartışmalardan ve ideolojik müdahalelerden azade saf “bilimsel” ve özerk bir alan olarak sunması arasındaki çelişkidir. Bu ikinci gerilimli boyut kendisini en çok bilimin farklı disiplinleri içerisindeki anaakım yaklaşımlar ile Markist yaklaşımlar arasındaki çatışmalarda ve tartışmalarda gösterir. Zira bir yanda kendi çerçevesi içerisinde yapılan araştırmalara ve üretilen bilgiye “bilimsellik” ve “tarafsızlık” halesi kondurarak doğallaştırmaya çalışan anaakım yaklaşımlar; diğer yanda da egemen sınıfsal ilişkileri gizemlileştirdiği ölçüde bu anaakım bilgi üretiminin bilimsellik iddiasının altındaki “ideolojik” ve yanlı karakteri açığa çıkarmak isteyen ve bu eleştiri temelinde kendi “bilgisini” üretmeye çalışan Marksizm vardır. Anaakım yaklaşımlar Marksizmin bu “ideoloji eleştirisinin” ve “dünyayı anlama ve değiştirme çabasının” kendisini bilim-dışı ilan ederken, Marksistler egemen sınıf ilişkilerinin yeniden üretimine katkıda bulunduğu derecede anaakım bilimsel üretimin meşruiyetini sorgular. Tüm bu gerilimler canlı düşünsel tartışmalara yol açarken aynı zamanda Marksizmin akademi içerisinde kendi ekolünü ve kuramsal birikimini oluşturmasına katkıda bulunmuştur.

Bilim Üzerine Marksist Tartışmalar Sempozyumu da bu çerçeveye dayanarak Marksizmin bugüne kadar anaakım yaklaşımların eleştirisi temelinde yarattığı tartışmaların farklı bilimsel disiplinler içerisinde ne gibi kuramsal ve yöntemsel açılımlar sağladığını, bunların özel olarak “akademi” alanındaki genel olarak da toplumun bütünündeki politik/ideolojik mücadelelere nasıl ve ne derece etki ettiğini tartışmayı amaçlıyor. Sempozyumumuz bunu yaparken bir yandan da Marksist eleştiri çerçevesinde anaakım yaklaşımların (örneğin pozitivistimin çeşitli türevleri

yanında, sosyolojide “sistem” merkezli teorilerin, siyaset biliminde “demokrasi” teorilerinin ve iktisatta neoklasik iktisadi yaklaşımların vb.) sınırlılıklarını, siyasal/ideolojik karakterini ve egemen toplumsal formasyonun yeniden üretiminde oynadıkları rolleri masaya yatırmaya çalışacak.

Bahsi geçen anaakım yaklaşımlara yönelik itirazların sadece Marksistlerden değil aynı zamanda Marksizmin de bir eleştirisini içeren başka epistemolojik pozisyonlardan da ortaya çıkabildiği düşünüldüğünde sempozyumumuzun aynı zamanda sadece anaakım yaklaşımları değil; aynı zamanda 1990’larda akademi içerisinde kendine yer bulabilmiş postmodernist ve post-kolonyal konumlanışları yine Marksizmin eleştirel yaklaşımı çerçevesinde ele almayı hedeflediğini söylemeliyiz. Anaakım bilime karşı Marksizm dışındaki bu eleştirelliğin radikallik iddiası, bu iddiaların Marksizmle ilişkisi/gerilimleri ve yine bunların genel siyasal ve ideolojik mücadelelerdeki yansımaları sempozyumumuzun kapsamı dahilinde olacak.

Atölye Programı

16 Temmuz Perşembe

10:00	Marksizm ve Kültür-Sanat Ali Cenk Gedik
13:00	Marksizm ve Tarih E. Attila Aytekin
16:00	Marksizm ve Sosyal Bilimler Gamze Yücesan Özdemir
20:00	Marksizm ve Doğa Bilimleri Alper Dizdar

Sempozyum Programı

17 Temmuz Cuma

08:30	Kahvaltı	
09:45	Açılış Konulması: İzge Günal	
10:00	Açılış oturumu: Oturum başkanı: İzge Günal Anaakım Bilime Marksist Müdahaleler: Alper Dizdar, Cenk Saraçoğlu, Ali Cenk Gedik	
12:00	Yemek Arası	
13:00	I. Oturum	
O.I	Doğan Göçmen	Bilim, Bilimsellik ve Değer Yargısı
	Can Soyer	Marksizme Marksist Müdahaleler
	Semiha Özalp Günal	Bilim Yönetimine Marksist Yaklaşım
14:30	Kahve Arası	
15:00	II. Oturum	
O.II	Semih Çelenk	Marx'ın "Yabancılaşma" Kavramı Işığında Tiyatromuzda Marjinalleşme Ve Yabancılaşma
	Emre Yalçın	İki Savas Arasında Sovyet Avangard Tiyatrosu ve Meyerhold
	Yavuz Akyıldız	Politik Sinema Ne Zaman Politik Olur? Anaakımda Politik Sinema-Zaman İliskisi: Yılmaz Güney Ve Costa Gavras Sinemalari
	Ertan Yılmaz	Anaakım Sinemaya Marksist Müdahale
19:00	Akşam Yemeği	

18 Temmuz Cumartesi

08:30	Kahvaltı
-------	-----------------

10:00	III. Oturum	
<u>O.III</u>	Mesut Yıldız	Anaakım Ekolojiye Marksist Müdahale
	Cenk Saraçoğlu	Anaakım Sosyolojideki Toplumsal Hareket Teorilerinin Bir Eleştirisi Olarak Marksizm
	Ali Cenk Gedik	Müzik Bilimlerinde “Marksist Müdahaleler”i Tartışmak
12:00	Yemek Arası	

13:00	IV. Oturum	
<u>O.IV</u>	Deniz Ali Gür	Marksist İslam Analizi
	İbrahim Mergen	Marx, Lacan ve Badiou: Marksist bir Etik Mümkün mü?
	Candan Badem	1915 Ermeni Soykırımı’na Marksist Yaklaşım

14:30	Kahve Arası	
15:00	V. Oturum	
<u>O.V</u>	Nurettin Abacıoğlu	İlaçta Ürün Farklılaştırma: Farmakoloji Nasıl Manipüle Ediyor?
	Özlem Özkan	Neoliberalizmden Günümüze Sağlık Araştırmaları : Marksizme Bir Katkı mı? Bir Saldırı mı?
19:00	Akşam Yemeği	

19 Temmuz Pazar

08:30	Kahvaltı
--------------	-----------------

10:00	VI. Oturum	
<u>O.VI</u>	Burak Gürbüz	İktisadi Düşünce ve Antropolojide Sosyal Seleksiyon ile Toplumsal Düzen
	Mert Karabıyıköğlü	Faiz Tartışmalarında Anaakım İktisadın Eleştirisi
	Muzaffer Ege Alper	Sosyal Bilimler Matematiksiz Olmaz(mı?)
12:00	Yemek Arası	

13.00 Değerlendirme toplantısı

Bilim, Bilimsellik ve Değer Yargısı

Doğan Göçmen

Son 25 yılda dünya çapında yaşanan politik olaylar, sosyal ve kültürel sorunlar, ekonomik ve ekolojik kriz, bilimsel-teknolojik gelişmeler bilimleri ve bilimcileri birçok yeni sorunlarla ve sorumluluklarla karşı karşıya getirmiştir. Oluşan bu yeni durum insanlığı bir “insanlık krizi” olarak tanımlayabileceğimiz genel bir krizle karşı karşıya getirmiştir. Öyle ki; neredeyse tüm 20. yüzyıla hâkim olmuş olan bilimlerin değer yargularından muaf olduğuna dair pozitivist inancı tuzla buz etmiştir. Bugün artık bilimlerin, insanlığın içinde bulunduğu durum karşısında sorumlulukları olduğu ve bu nedenle değerlendirmesi ve yargılaması gerektiği düşüncesi yeniden yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu gelişmeler doğal olarak bilimin ne olduğu, bilimsel olmanın ne anlama geldiği, bilimlerde taraflı olmanın ve tarafsız olmanın ne anlama geldiğine dair yığınla soruyu bugün farklı bir bağlamda yeniden gündeme getirdi. Sunulmak istenen bildiride “Bilim, Bilimsellik ve Değer Yargısı” başlığı altında bu konuda son 25 yılda yapılan tartışmalara bakılıp, soruna yaklaşıma Marksist bir bakış getirilmeye çalışılacaktır. Marx nasıl bir bilimci kavramıyla ve nasıl bir bilim kuramıyla çalışmaktadır? Marksist açıdan bilimsel sorunluluk taraflılığı ve tarafsızlığı nasıl tanımlıyor? Bilimler ve felsefe tarihinde Marksist açıdan sergilenen duruşun kökleri ve üstlenmiş olduğu tarihsel mirasın kaynakları nelerdir? Bu soruların ışığında genel olarak gözlenen ve eleştirilen akademik ve bilimsel değerlerin çürümesine ilişkin bazı açıklama denemeleri yapılacaktır.

Kaynakça

- Lekka-Kowalik,A., Why Science cannot be Value-Free, Sci Eng Ethics, 2010(16): pp. 33-41.
- Morris, Th., What it Means to be Responsible, Reflections on Our Responsibility for the Future, Theoretical&Applied Ethics, vol. 1, Issue 2, Spring 2011, pp. 42-47.
- Sim, K., The Concept of Common Good and Public Interest: From Plato to Bio Banking, Cambridge Quarterly of Healthcare Ethics, 2011(20), pp. 554-562.
- Barnes, J. A., The Ethics of Social Inquiry in Social Sciences, Oxford University Press, 1977.
- Yeager, Leland B., Ethics as Social Science: The Moral Philosophy of Social Cooperation, Edward Elgar, 2011.

Biyografi

Doç. Dr. Doğan Göçmen, Dokuz Eylül Üniversitesi Felsefe Bölüm öğretim elemanı. Hamburg Üniversitesi'nde ve Edinburgh Üniversitesi'nde Sosyal Bilimler ve Felsefe okudu. 2006 yılında Adam Smith üzerine yazdığı bir tez ile doktora unvanı aldı. 2010 yılında doçent oldu. Ahlak, Bilim Etiği, Bilim Tarihi, Siyaset Felsefesi ve Bilgi Felsefesi alanlarında çalışıyor. Yayınları için bkz.: <https://dogangocmen.wordpress.com>.

Marksizme ‘Marksist’ Müdahaleler

Can Soyer

Marksizmin en ayırt edici özelliklerinden biri, sistemin kendi iç tıkanıklıklarını yine sistemin iç sel i leyi i yoluyla saptayabilmesi ve a abilmesine imkan vermesidir. Bu anlamda, marksizmin “a ılamazlığı”na ili ki vurgu, Marx’ın kurduğu sistemin d nyanın t m bilgisini i ermiş olmasından değil, her yeni bağlamda kendini yeniden üretecek araç lara ve niteliklere sahip olmasına dayanmaktadır.

Tıkanma ve bu tıkanmayı a ma olarak özetlenen durum, marksizme dair bir ba ka saptamayı temel almaktadır. Buna g re, marksizm soyut bir Őema değil, ger ek tarihle ve toplumsal ili kilerle etkile im halinde olan dinamik bir sistemdir. Dolayısıyla, tarih ve toplumsal ili kilerde ya anan d n Ő mler sonucunda marksizmin verili b t nl ğ tıkanabilmektedir. Ancak yine aynı nedenle, yani tarihle ve toplumsal ili kilerle etkile im halinde olan dinamik bir sistem olması nedeniyle, marksizmin s z konusu tıkanıklığı a abilmesi de tarihe ve toplumsal ili kilere y nelmekle m m k n olmaktadır. Deyim uygunsa, marksizm, tarihteki ve toplumsal ili kilerdeki d n Ő mler sonucunda girdiği tıkanıklığı, yine tarihe ve toplumsal ili kilere bağlanarak a abilmektedir.

Marksist epistemolojinin de temelini olu turan bu nitelik, marksizmin geli imi i erisinde bir ok defa kendisini g stermi tir. En ba ta, marksizmin ortaya çıkış ı, tam da b ylesini bir m dahale sayılmalıdır. Marx, felsefe ve siyaset a ısından Avrupa d Ő n cesindeki tıkanıklığı saptamış , bu tıkanıklığı a mak  zere kendi sisteminin kuruluşuna giriş mi tir. Marx’ın

çabasının merkezinde ise, tarihsel ve toplumsal düzlemde “özne”nin inşası yer almaktadır. Kısacası, Marx, bir “özne kuramı” aracılığıyla söz konusu tıkanıklığı aşmıştır.

Marksizmin bugüne kadarki tarihinde de benzer bir örüntünün varlığını saptamak mümkündür. Birçok marksist düşünür ve kuramcı, kendi özgül bağlamları karşısında saptadıkları tıkanıklıkları aşmak için marksist özne anlayışına geri dönmüş, özne hakkındaki tartışmalarla söz konusu tıkanıklığı aşmaya çalışmışlardır. Başta Lenin ve Gramsci olmak üzere, 20. yüzyıl marksistlerinin farklı kavramlar ve önceliklerle de olsa özne kavramı üzerine eğilmesi, ileri sürdüğümüz durumun göstergesidir.

Bizim çağımızda komünist hareket, yeniden ve artık giderek hissedilir bir biçimde yeni bir tıkanma ile karşı karşıyadır. Marksistlerin önündeki en acil tartışma başlıklarından birini, günümüzde komünist bir strateji ve siyaset tarzının oluşturulması oluşturmaktadır. Bu ise, başlı başına bir “özne inşası” tartışması olarak görülmelidir. Gerek Marx’ın gerekse sonraki marksist düşünürlerin geçmiş pratikleri, bu açıdan birer örnek teşkil etmelidir. Diğer bir deyişle, marksizmin ve komünist hareketin güncel tartışma başlıkları, özne sorunu ekseninde ele alınmalı, siyasal ve kuramsal güncellemeler de komünist siyasetin özneleşme sorunlarının aşılması perspektifiyle değerlendirilmelidir.

Bu çalışmada da, geçmişteki örneklerin ışığında, özne sorunun ele alınışına dair bir güzergah ve günümüzün ihtiyaçlarına dair öneriler ileri sürülecektir.

Biyografi

Yazar – Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sosyal Antropoloji Bölümü mezunudur. HTKP MK üyesidir.

Bilim Yönetimine Marksist Yaklaşımlar

Semiha Özalp Günel

Herhangi bir alanın nasıl yönetildiğini anlamak için temelde birkaç şeye bakılır. Birincisi ‘amaç’tır. Yönetimin insanları bir amaca yöneltme faaliyeti olarak tanımlandığı düşünülünce önce amaca bakılması doğaldır. Bilimin ve eğitimin amacına bakarak bile anlayabiliriz aslında onların ‘ne’liğini. Kapitalist sistemde amaç her zaman daha fazla kar elde etmek ya da işçi sınıfı üzerindeki egemenliği artırabilmektir. Sosyalist sistemlerde ise (Sovyetler Birliği örneği) daha iyi yaşamak için geliştirebilmektir insanlığı.

İkinci olarak bakılacak şey ise yönetimin işlevleridir. Yani planlama, örgütleme, yöneltme, eşgüdümleme ve denetimine. Nasıl planlanıyor bilimsel çalışmalar ya da belki bilim politikası nedir diye sorulmalıdır. Zira politika, yönetim biliminde, amaca ulaştıracak ilke ve kılavuzları planlamaktır. Sosyalistler merkezden planlar her şeyi olduğu gibi bilimi de. İnsanlığın tümünün yararlanacağı ‘işevuruk’ planlar yaparlar. Bir kesimin işine yarasın diye düşünenler ise merkezi planlama yerine her bölgede, yörede, enstitüde ‘işlerine gelen’ planlar yaparlar.

Örgütlenmesine bakılır bilim alanının nasıl yönetildiğini anlamak için; eğer sadece araştırma merkezlerinde bireylerin dehalarına güvenerek, oraya kaynak aktararak yürütürseniz bilimsel çalışmaları o zaman araştırma sonuçları kaynağı aktaranların istedikleri gibi kullanılabilir ya da onların diledikleri soruna yönlendirilebilir. Oysa yaşamın tüm alanlarındaki sorunlara çözüm bulmak istendiğinde o alanların her birine yetecek kadar

laboratuvarınız olur. Her mahallede her fabrikada sıradan insanlarla bilim üretmeye uğraşırsınız.

Eşgüdümlemesine bakılır bilimin nasıl yönetildiğini anlamak için. Bilimsel merkezler arasında bağlantı nasıl sağlanıyor? Bilim dalları arasında da eşgüdüm sağlanmalıdır eğer insanlığın yararına çalışmak isteniyorsa. Sovyetler Birliğinde, o 'iletişimsiz' ortamda bile neredeyse anında haberdar olunur koca bir ülkenin bir ucundaki herhangi bir bilimsel gelişmeden diğer ucundakiler neredeyse anında haberdar olur. Böylece diğer uçtakiler kullanabilirler, çözemedikleri bir sorunda gereksindikleri bilgiyi o gelişme sayesinde. Eşgüdümleme sadece şirketlerin çıkarına uygun olursa, o zaman bilgi saklanır patenti alınıp parası kazanılana dek. Ayrıca yeni bilim dalları oluşturulur disiplinlerarası çalışmalar için. Örneğin NLP..

Yöneltmeye bakıldığında ise şu sorular gündeme gelir. Bilim yapmaya çalışanların motivasyonu nedir? Para kazanmak için mi yoksa sadece meraklarını gidermek için mi bunca çalışma acaba insanlığın yararı gibi bir motivasyonları var mı? Bilim çalışanları dayanışıyorlar mı olması gerektiği gibi yoksa rekabetçi, göz oymacı bir iletişim mi var aralarında? Kimler liderlik ediyor bilim alanına? Gerçekten toplumu düşünenler mi yoksa kendi şirketlerini dünya lideri yapmaya çalışanlar mı?

Son bakılacak şey ise bilim alanının nasıl kontrol edildiğidir. Hangi çalışmaların ödüllendirilip hangilerinin cezalandırıldığı, kontrol edenlerin neyi kontrol ettikleri? Türkiye'de tez yapanların sıkça düştükleri bir durumdur; tez danışmanları yazılan tezin içeriğinden çok şekliyle

ilgilenirler. Bölümlerin yerleri, kullanılan sözcükler, kaynakların sayısı vs. gibi. Denetim mekanizması nasıldır sorusunun yanıtı da buralarda gizlidir.

Sonuçta bilimin yönetimine Marksist yöntemle yaklaşanlar tüm bu işlevleri insanlığın yararına yöneltmeyi gerçekleştirerek bilimsel gelişmeyi sağlayabilmişlerdir.

Kaynakça

- Academy of Science of the USSR (Belirsiz) Science in the USSR. To the 50th Anniversary of the Formation of the Union of Soviet Socialist Republics 1922-1972. Progress Publishers. Moscow.
- Bernal JD (2011). Bilimin Toplumsal İşlevi. Evrensel Basım Yayımları. Çev: Tonguç Ok
- Crowther JG (1936) Soviet Science. Kegan Paul, Trench, Trubner Co. Ltd. London.
- Tisdell CA (1981) Science and Technology Policy Priorities of Government. Chapman and Hall Ltd. London.
- Newsholme A and Kingsbury JA (2015) Kızıl Tıp. Sovyet Rusya'da Toplumsallaşmış Sağlık. Yazılama Yayınları. Çev: Selçuk Görmez

Biyografi

- **Lisans:** Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF/İşletme
- **Yüksek Lisans:** Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yönetim ve Organizasyon
- **Doktora:** DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Deneticiliği
- **İş:** DEÜ İzmir Meslek Yüksekokulu
- **Çalışmaları:** Üniversite-Yönetimi, Eğitimde nitelik sorunları ve Kadının toplumsal yaşamdaki yeri

Marx'ın “Yabancılaşma” Kavramı Işığında Tiyatromuzda Marjinalleşme ve Yabancılaşma

Semih Çelenk

Karl Marx'ın erken dönem çalışmalarında kullandığı ve daha sonraları sosyoloji disiplininde, kültürel ve sanatsal çalışmalarda, toplumsal yapıyı ve insan davranışlarını nitelemek için sıkça kullandığımız bir kavram “yabancılaşma”

Yabancılaşma meselenin sahiciliğinin, hakikiliğinin ve içeriğinin kaybolmasını da ifade eden birşey olabiliyor. Çağımız yabancılaşmanın insanın tüm sosyal davranışlarına ve eylemlerine yön verdiği bir çağ olma özelliğini gösteriyor.

İnsanın tüm diğer eylemleri gibi sanat da, “yabancılaşma”dan payını alıyor ve sanatı yapanlarla sanatı izleyenler arasında olduğu kadar, sanat ile yapıtı arasında ve bizzatihi sanat ediminin kendisi bir yabancılaşma sürecinden geçerek kendisi olmaktan vazgeçiyor, olmazsa olmazlarının yok olduğunu, sanatın üretim ve paylaşma süreçlerinin bir “simülasyon”a, önereceğimiz yeni bir sözcük ile bir”folklor”e dönüştüğünü görüyoruz.

Biyografi

Semih elenk 1965 İzmir doğumlu.

1985 yılında DEÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Bölümü'ne girdi.

1989 yılında mezun olduğu bö bölüme asistan olarak alındı. 1991 yılında master ve 1997 yılında da doktora eğitimini tamamladı. 2000 yılında doçent ve 2007 yılında profesör oldu. Halen DEÜ GSF Sahne Sanatları Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

Kitapları: Sokaktaki Tiyatro (1992), Barbarlar Mutludur Çünkü Tiyatroları Yoktur (2000), Kaleminden Sahneye (2003), Postmodern Zamanlarda Tiyatro (2007).

İki Savaş Arası Sovyet Avangardı ve Tiyatroda Meyerhold

Emre Yalçın

2013 yılında ülkemiz tarihinin en büyük toplumsal kalkışması olan Gezi Ayaklanması'ndan sonra sanat alanında ilk akla gelen sorulardan birisi, böylesi muazzam bir toplumsal isyanın sanatsal üretime nasıl yansıtacağı üzerineydi. Haksız bir soru değildi. Sanat tarihi aynı zamanda toplumsal mücadeleler tarihiydi ve 1830, 1848, 1871,1917 ve 60'lı yılların devrimci kalkışmalarıyla doğru ya da ters orantılı olarak meydana gelen sanatsal patlamaların eşzamanlı bir şekilde yol almaları bu soruyu kısa yoldan haklılaştırmaktaydı.

Bu haklılaştırıcı tarihler üzerine daha büyük bir mercekla odaklanıldığında, söz konusu “toplumsal kalkışma-sanatsal patlama” bağıntısının kilit noktası olarak “avangard” kavramının varlığı görülür. Avangard, askeri kökenli bir kavramdır ve kökensel olarak bir ordunun ya da birliğin öncü kolu anlamına gelmektedir. İlk olarak 1830-1840'lı yılların ütopyalar döneminde, köklü dönüşümlerin öncülüğü, bayraktarlığı anlamında siyaset terminolojisine giren kavram, giderek sanatta da karşılığını bulmuş ve toplumsal ilerlemenin sanat alanındaki sembolü haline gelmiştir.(1) Bu andan itibaren sembolün karşılığı, tarihsel kırılmalarla, toplumsal kalkışmalarla ya da politik muhalefetle diyalektik bir bağ geliştiren; konvansiyonelleşmiş ya da kurumsallaşmış sanata cepheden öncü saldırılar düzenleyen manifestolar ve üretimler olarak yerleşiklik kazanmıştır.

Marksistler açısından avangard sanatın tarihteki merkez üssünü Ekim Devrimi ve Sovyetler Birliği'nin 1917-1934 yıllarında varolan siyasal,

kültürel ve sanatsal atmosferi oluşturur. Kökenleri Antik Yunan toplumuna kadar götürülebilecek olan eşitlik ve özgürlük paradigmasının ilk kez bir devlet örgütlenmesi olarak ete kemiğe büründüğü Ekim Devrimi, aynı zamanda Avangard sanatı bir kez daha tarih sahnesine çıkarmış, daha yirmili yaşlarının başında olan genç Sovyet sanatçıları, etkileri günümüze kadar sürecek olan sanatsal pratikleri, düşünceleri ve akımları yaratmışlardır.

Sovyet Avangardının en önemli bileşenlerinden birisi, bütün sanatları bünyesinde bir araya getirebilen yapısıyla tiyatrodur. Başta Meyerhold olmak üzere, Tairov, Vera Komissarzhevskaya gibi yönetmen ve oyuncular, Malevich, Tatlin gibi sahne tasarımcıları, Mayakovski ve Treyatkov gibi yazarlar Ekim Devrimi'nin estirdiği avangard rüzgarları tiyatrodaki sanatsal bir enerjiye dönüştürürler. Bu bakımdan Meyerhold'un çalışmalarının açığa çıkardığı enerji o kadar büyüktür ki, 20.yy tiyatrosunun oyunculuk, sahneleme, dramaturji ve sahne tasarımında konvansiyonel hale gelmiş kalıpları parçalayıcı, anaakım düşünceleri yerlerinden edici bir yıkıcılık üretecektir.(2)

Bu çalışma, Sovyet avangardını, tiyatro ve Meyerhold üzerinde yoğunlaşarak incelemeyi; bu yolla son zamanlarda ülkemizde yükselişe geçen toplumsal muhalefetin, ne gibi sanatsal üretimler ile birlikte yürüyebileceğine, sanatla nasıl ilişkileneceğine ve bu süreçte ne tür bir sanatçı tipolojisine ihtiyaç duyacağına dair yapılacak tartışmalar ya da pratikler için somut, kafa açıcı veriler ve temeller oluşturmayı hedeflemektedir.

Kaynakça

- [1]Peter Burger, Avangard Kuramı, İletişim Yayınları, 2009, s.10
- [2]Edward Braun, Meyerhold: A Revolution in Theatre, Methuen Drama,1998,pp.309-312

Biyografi

Emre Yalçın, 2002 yılında İstanbul Üniversitesi ÖKM Sahnesinde başladığı tiyatro çalışmalarını, 2007 yılından beri Beyoğlu Kumpanya tiyatro-müzik topluluğunun yönetmeni olarak sürdürmektedir. 2013 yılında İstanbul Üniversitesi “Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji” bölümünde yüksek lisansını tamamladıktan sonra, aynı yıl Dokuz Eylül Üniversitesi “Sahne Sanatları” bölümünde doktora eğitimine başlamıştır. Halen aynı üniversitede doktora tez çalışmasını sürdürmekte ve aynı zamanda Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktadır.

Politik Sinema Ne Zaman Politik Olur? Anaakımda Politik Sinema-Zaman İlişkisi: Yılmaz Güney ve Costa Gavras Sinemaları

Yavuz Akyıldız

İnsanların gerçekleştirdiği her eylem dolayısıyla sinema da politiktir; fakat “Politik Sinema” kavramı kullanıldığı zaman sıklıkla egemen ideoloji karşıtı sol politik sinema akla gelir. Aslında faşist iktidarlar, muhafazakarlar veya libareller, sinemanın politik yönünü en az eleştirel-solcular kadar kullanma eğilimindedirler. Fakat bu eğilim sol politik sinema yapım pratiklerinden farklı olarak sadece iktidar mekanizmalarında yer almaya başladıklarında veya mevcut iktidar yapısında totaliter bir yapıya dönüştüklerinde ortaya çıkmaya başlar. Sol veya anti-faşist filmlerin karakteristiği ise buldukları zaman diliminde kendilerini hakim ideolojinin karşısında konumlamalarıdır. Bu iki durumdan yola çıktığımız zaman “Politik Sinema” kavramının günümüzdeki algılanışında, filmlerin *diegetik* yapılarının yanında, zaman, yapım ve dağıtım koşulları ve seyirciyle girdiği ilişkide ortaya çıkarmak istediği motivasyonlar gibi *non-diegetik* yapılarının da etkili olduğunu görüyoruz.

Türkiye’de özellikle 2005 yılı sonrasında ana akım sinemada ve Sinema Destekleme Kurulunun desteğiyle çekilen alternatif sinemada radikal bir nicelik artışı olmuştur. Fakat bu niceliksel artış politik sinema diyebileceğimiz bir sinema alanı yaratamamıştır. Özellikle seyirci kaygısı gütmeyen fakat uluslararası festivallerde başarı kaygısı güden düşünsel-felsefi filmler toplumsal sorunlardan ziyade bireysel çıkmazlar ve varoluşsal kaygılar üzerine odaklanmaya başlamıştır. Bu yönelimin önemli

bir kısmında uluslararası festivallerden ödülle dönen yönetmenlerimizin bireysel eğilimde olması ve daha sonraki kuşaklar tarafından bilinç altında başarının ancak bu tür filmler çekilerek elde edilebileceği algısı yatarken, diğer yandan da artık totaliter bir hale dönüşmüş iktidar yapısını eleştiren bir filmin mali destek bulamayacak olmasının bilinç ve bilinç altı düzeylerde yönetmen adaylarına kanıksatılmış olmasıdır. Ana akım sinema için ise psikolojik ve mali baskı çok daha yüksektir. Geleneksel olarak siyasi hiciv özellikle 60 sonrası dönemde *Davaro*, *Çıplak Vatandaş* gibi dönemin iktidar yapılarını açıktan eleştiren filmler sinemamızda nitelik ve nicelik açısından önemli bir konuma sahipken, 2002 sonrasında bu tür neredeyse yok olmuştur. Bu tür bir ortamda tabi ki gerçek anlamda özgürlükten bahsetmek mümkün değildir, fakat kendini özgür hissetmek isteyen “sanatçılar” yazılı veya sözlü olarak dile getirilmemiş ama üstünde siyaseten anlaşılmalı apolitik dayatmaları sanki kendi tercihleriymiş gibi algılamaya başlamışlardır. Politik sinema yapma iddasında olan insanlar ise mevcut hükümetin bile üzerinden mağdur edebiyatı yaptığı 1980 darbesi ile ilgili filmlere yönelmişlerdir. Bu süreçlerin sonucunda konusu doğrudan tarihsel politik olaylar olan filmler bile politik açıdan mevcut hakim ideolojiyi besleyen bir yapıya dönüşebiliyor.

Bu çalışmada ise ana akım sinemaya kendi süreçleri içinde marksist müdahalelerde bulunmaya çalışan iki yönetmen Yılmaz Güney ve Costa Gavras eksene alınarak politik sinemanın zaman ile olan ilişkisi ve ülkemizde eksikliği hissedilen politik sinemanın nasıl bir zeminde özgürce filizlenebileceği tartışılmaya çalışılmaktadır.

Kaynakça

- Althusser, P. 1991. *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. Alp, Y. Özışık, M.(Çev). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Adorno, T. W. Ve Horkheimer, M. 1995. *Aydınlanmanın Diyalektiği*. Özügül, O.(Çev) İstanbul: Kabalcı.
- Zizek, S. 2011. *İdeolojinin Yüce Nesnesi*. Birkan, T.(Çev) İstanbul: Metis Yayınları

Biyografi

Yavuz Akyıldız 8 Temmuz 1981 tarihinde Trabzon'da doğdu ve 7 yaşına kadar bu şehirde yaşadı. İlköğretimini ve ortaöğretimini İstanbul'da tamamladı. 2002 yılında girdiği İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinden 2008 yılında mezun oldu. Bitirme tezi olarak “*Türkiyedeki Fındık Üretiminin Ekonometrik Analizi*” adlı araştırma yazısını yazdı. Lisans eğitiminin ardından Kadir Has Üniversitesi Film ve Drama Bölümü Yüksek Lisans programına kabul edildi, bu yüksek lisans programını “Michael Haneke'nin Film Teorisi ve Dramatik Düşünce Tarihi ile Olan İlişkisi” adlı teziyle 2013 yılında bitiren Yavuz Akyıldız aynı yıl Anadolu Üniversitesi Sinema ve Televizyon Bölümüne doktora öğrencisi olarak kabul edildi. Doktora ders dönemini başarıyla tamamlayan Yavuz şu anda “alımlama, seyirci, gerçeklik ve simülasyon” konularını son dönem Türk Sinemasıyla birlikte değerlendirmeye çalışarak incelediği bir doktora tezi üzerine çalışmaktadır ve aynı zamanda film projeleri üretme çabasıdadır.

Anaakım Sinemaya Marksist Müdahale

Ertan Yılmaz

Sinema tarihinde 1920'lerden itibaren sinemanın nasıl dönüştürülebileceği konusunda düşünülmüş ve Sovyetler Birliği'nde bu dönemde sinemanın sosyalizme nasıl hizmet etmesi gerektiğine dair girişimler yapılmıştır. Bunun bol miktarda örneği vardır.

1960'lı yıllarda bu müdahale bizzat kapitalizmin içinde yapılmaya başlanmış, 1968 olayları hem Avrupa hem de Amerika sinemalarını derinden etkilemiş, Avrupa'da radikal-Marksist eğilimli sinema kolektifleri kurularak, egemen sinemanın dışında farklı bir film yapımı pratiği geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu dönemde 1959'daki Küba Devrimi'nin de etkisiyle Latin Amerika'da da "üçüncü sinema" anlayışı ortaya çıkmış, anti-kapitalist, anti-emperyalist, sömürüye karşı çıkan, daha eşitlikçi ve özgürlükçü ve sosyalist eğilimli bir sinema geliştirilmiştir. Bu süreç günümüzde de devam etmektedir.

Bu sunumda anaakım sinemaya Marksist müdahalenin üç tipi tartışılacaktır. Bunlardan birincisi bizzat anaakım sinema içinde sinemasal üretim yaparak, bu sinemanın dilini kullanarak sisteme içerden müdahale etmenin olanaklı olduğudur.

İkincisi anaakım sinemanın dışında kalıp, onun konvansiyonel anlatı tarzını kullanmadan, yeni bir Marksist sinema dilinin oluşturulmasıdır. Üçüncü ve sonuncusu da hem Batı ülkelerinin merkezlerinde hem de Batı'nın dışında gerçekleştirilmiş ve gerçekleştirilmekte olan üçüncü sinema pratiğidir.

Kaynakça

- James Roy MacBean, Sinema ve Devrim, çev. Ertan Yılmaz, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2006.
- Sinema. İdeoloji, Politika, Sinemasal Yazılar, Orient Yayıncılık, 2008.
- Robert Phillip Kolker, Değişen Bakış – Çağdaş Uluslararası Sinema, çev. Ertan Yılmaz, De Ki Yayınları, Ankara, 2010.
- Mike Wayne, Sinemayı Anlamak – Marksist Perspektifler, çev. Ertan Yılmaz, De Ki Yayınları, İstanbul, 2011.
- Mike Wayne, Politik Film – Üçüncü Sinemanın Diyalektiği, çev. Ertan Yılmaz, Yordam Kitap, İstanbul, 2011.

Anaakım Ekolojiye Marksist Müdahale

Mesut Yüce Yıldız

İktisatçılar tarafından doğanın değeri uzun süre tartışılmıştır. Fizyokratlardan neoklasik iktisatçılara kadar devam eden tartışma doğanın değeri hakkında iki ana görüşü ortaya çıkarmıştır. Birincisi, değeri doğrudan doğruya doğaya, doğal kaynaklara yükleyen görüştür. Birinci akım parasal değişim değerlerinin tamamının doğadan çıkarılmış değerleri temsil ettiğine değinen enerji-değer ekolünü, ekososyalistleri, eko-Sraffacci teorisyenleri içerir. İkinci görüş doğal değer analizlerine karşı çıkararak daha soyut ekonomik analizleri (psşik gelir, hayattan alınan zevk) içerir. Fakat doğanın değeri ile ilgili görüşlerin kapitalist üretim ilişkisi içindeki ekonomik değer tartışmaları içinde yürümesi Marx'ın doğaya bakış açısının farklılığını bize göstermektedir.

Marksist iktisadın her zaman insan-toplum merkezietçi olduğuna ilişkin genel eleştirinin aksine doğayı ele alırken insan ile olan ilişkisini bir bütünlük içinde kurduğu artık bilinmektedir. Marx doğa ve insan ilişkisini ele alırken doğayı insanın tahakküm altına aldığı bir yapı olarak değil aksine insanın emek aracılığıyla doğa ile kurduğu ilişkiyi beraber işleyen, hayatın doğal yasalarınca konmuş bir metabolizma olarak ele almıştır. Bunu yaparken de klasik iktisatçıların yaptığı gibi sadece sosyo-ekonomik olarak değil aynı zamanda doğada ki kimyasal ve biyolojik dönüşümleri de düşünerek ekolojik bir şekilde yapmıştır. Kapitalist üretim ilişkisinin doğa üstünde ki sömürsünü incelerken , insan ve doğa arasındaki metabolizmanın parçalanmasını bu üretim ilişkisinin zorunlu bir sonucu

olarak göstermiştir. Marx'a göre çelişki temelinde büyük ölçekli sanayi ve büyük ölçekli tarımın beraber büyümesiyle gelişmektedir.

Bugün insanın doğa ile olan ilişkisini ele alırken geliştirilen eko-iktisat yöntemleri kapitalist üretim ilişkisi içinde teorik ve pratik çözümler geliştirmeye çalışmakta ve başarısız olmaktadır. Marx'ın bize sunduğu perspektiften sorunun temelinde bu üretim ilişkisinin ranta ve emek sömürsüne dayalı olduğu ve bununla beraber artı değer yaratmak için doğayı da sömürmek zorunda olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Kaynakça

- Burkett, Paul. 2011. *Marksizm ve Ekolojik iktisat ; Kızıl ve Yeşil Bir Ekonomiye Doğru* , çeviri , Ertan Günçiner , Yordam Kitap
- Burkett, Paul. 1999. *Marx ve Doğa ; Al-Yeşil bir perspektif* , çeviri , Ercüment Özkaya , Epos Yayınevi
- Foster, John Bellamy. 2001. *Marx'ın Ekolojisi ; Materyalizm ve Doğa* , çeviri , Ercüment Özkaya , Epos yayınevi
- Skirberkk, Gunnar. 1996. *Marksizm ve Ekoloji ,Marksizm ve Ekoloji*, 49-81, derleyenler , G. N. Demirer , M. Duran , G. Özgür, çeviri, Metin Duran, Öteki Yayınevi
- O'Connor, James. 1994. *Sürdürülebilir Kapitalizm Mümkün mü ?*, *Marksizm ve Ekoloji*, 15-48, derleyenler , G. N. Demirer , M. Duran , G. Özgür, çeviri, Özgür Orhangazi, Öteki Yayınevi

Biyografi

Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat fakültesinden 2013 yılında mezun olmuştur.Ege Üniversitesi Tarım Ekonomisi bölümünde halen yüksek lisansını yapmaktadır.İleri bilim’de ekoloji ile ilgili yazılar yazmaktadır.

Anaakım Sosyolojideki Toplumsal Hareket Teorilerinin Bir Eleştirisi Olarak Marksizm

Cenk Saraçoğlu

Sosyoloji disiplini içerisinde uzun bir süredir ayrı bir araştırma alanı olarak değerlendirilen “Toplumsal Hareketler” konusu son beş yılda dünyanın farklı yerlerinde ortaya çıkan isyan dalgası ile canlı tartışmaların yapıldığı bir düzlem haline geldi. Söz konusu alan içerisinde bugüne kadar hakim olan anaakım Amerikan sosyolojisinden türeyen çeşitli teori ve modellemeler karşısında Marksizm son zamanlara kadar özel olarak bu alana yönelik bir alternatif yaklaşım formüle etmeye gerek duymamış, sistem karşıtı hareketlenmeleri daha çok kendi tarihsel dönüşüm ve devrim teorisinin belirleniminde ele almış ve sonuç olarak da yüzünü ekseriyetle işçi sınıfının talep ve arayışlarını içeren oluşumlara çevirmişti. Son dönemlerde doğrudan bir sınıf hareketi özelliği taşımayan ama gerek ülke gerekse de dünya ölçeğinde hatırı sayılır siyasal ve ideolojik sonuçlar doğuran kimi isyan ve kalkışmalar Marksizmin toplumsal hareketler meselesini sadece işçi sınıfının eylemlilikleriyle sınırlı bir çerçevenin ötesine geçerek ele almasını da gerektirdi. Bu ihtiyaç benzer nitelikte bir toplumsal hareketlenme olarak Gezi Direnişinin ardından Türkiye’de fazlasıyla hissedildi. Bu tebliğ toplumsal hareketlerin daha çok örgütlenme biçimleri, ortaya çıkış koşulları ve katılımcı profiliyle ilgilenen anaakım sosyoloji karşısında Marksizmin nasıl bir alternatif ortaya koyabileceğini tartışarak, günümüz kapitalizmini aşmaya yönelik siyasal stratejiye dair içerimleri olan bir tartışma yürütmeye çalışacak.

Biyografi

Cenk Saraçoğlu lisans derecesini Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler bölümünden, yüksek lisans ve doktora derecesini Kanada'daki University of Western Ontario, Sosyoloji bölümünden aldı. Kurds of Modern Turkey: Migration, Neoliberalism and Exclusion in Turkish Society (I.B Tauris: Londra, 2011) ve Şehir, Orta Sınıf ve Kürtler: İnkardan Tanıyarak Dışlama'ya (İstanbul: İletişim, 2011) isimli kitapların yazarıdır. Çeşitli sosyal bilim dergilerinde ve derleme kitaplarda milliyetçilik, ırkçılık, kent sosyolojisi ve Türkiye'nin siyasal ve toplumsal hayatı ile ilgili makaleleri bulunmaktadır. Halen Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

Müzik Bilimlerinde “Marksist Müdahaleler”i Tartışmak

Ali Cenk Gedik

Müzik Bilimleri (*musicology*) çok geniş bir disipliner yelpazede yapılan müzik araştırma ve çalışmalarını kapsayan şemsiye bir terimidir. Bu geniş disipliner yelpaze ise tarihsel müzikoloji, etnomüzikoloji ve sistematik müzikoloji olmak üzere tarihsel olarak üç ana başlık altında sınıflandırılmıştır. Sistematik müzikoloji altında yer alan akustik, bilgisayar ve elektrik mühendisliği, sinirbilimleri, biyoloji ve psikoloji gibi doğa ve uygulamalı bilimlerde yapılan müzik araştırmalarının marksistliğini tartışabilmek için öncelikle bu disiplinlerin kendilerinde herhangi bir marksist eğilimin bulunması gerekir. Ne yazık ki bugün genel olarak doğa bilimleri ve uygulamalı bilim alanlarının kendilerinde dahi marksizmin herhangi bir ciddi etkisinden bahsetmek mümkün değildir. Bu nedenle bu bildiride daha çok, sosyal bilimler ve hümanistik disiplinlerle ilişkilendirilmiş olan ve inceleme konuları sırasıyla klasik Batı müziği ve batı-dışı müzik kültürleri olan tarihsel müzikoloji ve etnomüzikoloji ele alınacaktır.

1980’ler gibi oldukça geç bir tarihte kurumsallaşmasına rağmen kültürel çalışmalar (*cultural studies*) üzerinden şekillenen popüler müzik çalışmaları ise müzik bilimleri içerisinde güçlü bir damar olarak varlığını sürdürmektedir. Bu nedenle popüler müzik çalışmaları hem kültürel çalışmalarını oluşturan sosyoloji, tarih, siyaset, medya ve iletişim bilimleri gibi disiplinleri içermesi anlamında hem de tarihsel müzikolojinin ve etnomüzikolojinin de dahil olması anlamında bildirinin odaklanacağı başka bir alan olacaktır.

1960’larda Britanya’da tamamen marksizmin belirleyiciliğinde ortaya çıkan kültürel çalışmaların bu politik niteliği doğal olarak popüler müzik çalışmalarını da etkilemiştir. Bu anlamda popüler müzik çalışmalarındaki marksizmin ağırlığını ne tarihsel müzikolojide ne de etnomüzikolojide görmek mümkün değildir. Diğer yandan kültürel çalışmaların dünyadaki politik ve entellektüel gelişmelere paralel olarak tecrübe ettiği postmodern dönüşü popüler müzik çalışmaları da aynı şekilde izlemiştir.

Tarihsel müzikoloji ve etnomüzikolojinin marksizmle ilişkisinin tarihi popüler müzik çalışmalarının izlediği yoldan belirli anlamlarda farklılıklar taşır. Örneğin marksizmin kendisini bir tarih bilimi olarak tanımladığı yerde tarihsel müzikolojinin marksizmle 1990’lara kadar neredeyse hiç ilişkilenmemiş olması ve ilişkilendiğinde de bunu daha çok yeni (*new*) veya eleştirel (*critical*) müzikoloji adıyla post-yapısalcı ve postmodernist kuramlar üzerinden gerçekleştirmiş olması bu farklılıklardan birisidir. Marksizme dair bu ilgisizliğin nedeni tarihsel müzikolojinin kuruluşundan itibaren araştırma konusu olarak klasik Batı müziğindeki “büyük” besteci ve “büyük” eserleri ele alması ve bunu yaparken de müziği toplumsal ve iktisadi gelişmelerden bağımsız “özerk” bir alan olarak değerlendirmesinden kaynaklanır. Tarihsel müzikoloji için özel bir tarihsel moment ise 2. Dünya savaşından sonra bu alanın en önemli isimlerinden Dahlhaus’un Batı Berlin’de Adorno üzerinden anti-marksist bir yaklaşımı inşa etmeye çalışırken, Knepler’in de Doğu Berlin’de ortodoks marksist bir yaklaşımı geliştirmesidir.

Knepler ve meslektaşları Batı’daki Dahlhaus ve diğer müzikologların çalışmaları üzerine yine Batı’da yayınlar yapmalarına karşın, ne Dahlhaus

ne de Batı'daki diğer müzikologlar Doğu Blok'undaki müzik bilimlerine karşı ilgisiz kalmışlardır. Bu tekil örnek, sosyalist ülkelerdeki müzik bilimleri çalışmalarının genel olarak Batı'da gördüğü "ilgi" için genellenebilir.

Etnomüzikoloji ise asıl olarak 2. Dünya savaşından sonra, bir Amerikan icadı olan kültürel antropolojinin belirleniminde şekillenir. Bu kuruluş döneminin hem politik olarak Soğuk Savaş yıllarına denk gelmesi hem de kültürel antropolojinin kültürel/toplumsal evrimciliğin -marksizmin de etkilendiği ve etkilediği- reddi üzerine inşa olması nedeniyle marksizmden etnomüzikolojinin bir fobisi olarak sözedilebilir.

Müzik bilimleri ve marksizm ilişkisine dair bu tablo çok içacı gözükmesine de farklı dönemlere ve etkilere sahip bir dizi sembol isim müzik bilimlerindeki belirli bir markist damarı temsil etmeye devam etmektedir. ABD'de müzikolojinin kurucu ismi Charles Seeger, Frankfurt Okulu'ndan Adorno, Alman komünist besteci Hans Eisler, yine ABD'den etnomüzikolog Alan Lomax 2. Dünya savaşı ve sonrası dönemin öne çıkan isimleridir. Bu isimler arasından sadece Adorno'nun hala müzik bilimleri için bir güncelliğinden sözedilebilir. Daha güncel örnekler ise 80'lerde Britanya'da popüler müzik çalışmalarının kurucu isimleri Simon Frith ve Richard Middleton'dır. Ayrık bir örnek olarak Fransa'dan Gürültünün Ekonomi-Politiği (1985) kitabıyla müzik bilimlerini etkileyen Jacques Attali'nin ismi sayılabilir. En güncel çabayı ise Kanada'daki Alberta Üniversitesinde genel olarak müzik bilimleri ve marksizm arasındaki ilişkiyi kurmaya çalışan Music and Marx (2002) kitabı yazarlarının gösterdiği söylenebilir.

Bu isimler, çalışmaları ülkelerindeki komünist hareketle ilişkilenmiş olanlar (Seeger, Lomax, Eisler ve Frith) ve çalışmaları daha çok akademik alanla sınırlı kalmış olanlar (Adorno ve Attali) olarak iki ana gruba sınıflandırılabilir. Başka bir sınıflandırma ise akademik bir alan içinden ama müzik bilimlerinin dışındaki disiplinlerden gelen marksist katkılar (Adorno ve Attali) ve akademiye kabul edilmeyen ama müzik bilimleri içinden yapılan marksist katkılar (Lomax) olarak yapılabilir. Son bir sınıflandırma ise müzik bilimleri içinden (Seeger) ve başka disiplinlerden (Frith) gelip komünist hareketle ilişkili olan isimlerin marksist katkılarını oluşturur.

Sonuç olarak bildiride, akademik bir disiplinin kendi kendini refere eden bir iletişim sistemi olduğu tanımından yola çıkılarak, çoklu-disiplinerlik, disiplinlerarasılık ve disiplinler-otesilik kavramları üzerinden müzik bilimlerine marksist bir müdahalenin olanaklılığı tartışılacaktır.

Kaynakça

- Gedik, Ali C. 2009. "Popüler Müzikte Sınıf Mücadelesi: Redictio Ad Absurdum." *Gelenek, Aylık Marksist Dergi*, sayı1103, sf.63-69.
- Gedik, Ali Cenk. 2014. "Marksizmin doğa bilimlerinden kopuşunu müzik bilimleri tarihi üzerinden düşünmek." Bilim zerine Marksist Tartışmalar: Marksizm Bilime Yabancı mı? içinde, editör, Alper Dizdar, İstanbul: Yazılama Yayınevi.
- Manuel, Peter. 1995. "New Perspectives in American Ethnomusicology." TRANS. Revista Transcultural de Msica, 1.

- Gopinath, Sumanth. 2006. “The Social Movement in the New Musicology and Marxist Music Studies.” In *Interdisciplinary Studies in Musicology* 5, “New Musicology,” edited by Maciej Jablonski, 73–96. Poznań, Poland: Poznań University Press.
- Shreffler, Anne C. 2003. “Berlin Walls: Dahlhaus Knepler, and Ideologies of Music History.” *The Journal of Musicology* 20 (4): 498-525.

Biyografi

Dokuz Eylül Üniversitesi (DEU), Müzik Bilimleri Bölümü’nde öğretim görevlisidir. Lisans derecesini Hacettepe Üniversitesi, Elektronik Mühendisliği Bölümü’nden, yüksek lisans derecesini DEU Müzik Bilimleri Bölümü’nden doktora derecesini de 2012 yılında İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Elektronik Mühendisliği Bölümü’nden kazanmıştır. *Journal of Interdisciplinary Music Studies* dergisinin kurucusu ve editörüdür. *Society of Interdisciplinary Musicology* (SIM) kurucusu ve sekreteridir. *International Association for the Study Popular Music* (IASPM) Türkiye sekreteridir.

Marksist İslâm Analizi

Deniz Ali Gür

İnsanlık tarihinin uzun bir kesiti boyunca bilim ve felsefeyi geniş bir biçimde etkileyen, insanlığın başlıca düşünsel, sosyal ve kültürel beslenme kaynaklarından biri olan din olgusu, görece önem ve itibar yitirdiği Aydınlanma Çağı sonrasında biçimlenen sosyal bilim gelenekleri tarafından farklı biçimlerde analiz edilmiştir.

Marksizm, kuruluşundan itibaren dini maddi bir zeminde gelişen, tarihsel bir olgu olarak değerlendirmiştir. Ancak kimi Marksistlerin ve Aydınlanma taraftarlarının din analizinde dinsel akımları kendi zihinsel dünyaları içinde kavrayamayan bir indirgemeciliğe ya da Alman Tarih Okulu gibi kültürelci analiz çerçevelerine meyletmeleri de söz konusu olabilmektedir.

Marksist yöntemin sunduğu olanaklar, bu eğilimlerin her ikisinden de kaçınmanın güvencesidir. Zira Marksizm, tarihsel olguları birbirine indirgemeye gerek duymaksızın nesnel bir zemine oturtmanın, dolayısıyla olay, olgu ve akımların özgünlüklerini onları biricikleştirmeden, evrensel kategoriler içinde değerlendirmenin anahtarıdır. Bunun yanı sıra tarihsel materyalizmin bizlere kazandırdığı bilimsel yöntem, genelde din olgusunu özelde ise İslâmiyet'i kültürelci analiz çerçevelerine gerek kalmaksızın nesnel ve tarihsel bir bakış açısıyla ele almamızı mümkün kılmaktadır.

Bu çalışmada İslâm çalışmaları için hem tarihsel ve maddi dinamikleri merkeze koyan hem de İslâmî zihinsel dünyasını içeriden anlamayı hedefleyen bir analiz çerçevesi önerilecek ve tarihsel bir okuma geliştirme

çabası içinde kültürelci analiz çerçevelerine meyleden çalışmaların eleştirisi yapılacaktır.

Kaynakça

- Aydın, Hasan. 2008. *Postmodern Çağda İslam ve Bilim*. İstanbul: Bilim ve Gelecek Kitaplığı.
- Aydın, Hasan. 2014. *Felsefi Antropoloji Işığında Hz. Muhammed ve Kur'an*. İstanbul: Bilim ve Gelecek Kitaplığı.
- Özlem, Doğan. 2012. *Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi*. İstanbul: Notos Kitap.
- Dilthey, Wilhelm. 2011. *Hermeneutik ve Tin Bilimleri*, çev. Doğan Özlem. İstanbul: Notos Kitap.

Biyografi

1985 yılında Adana'da doğdu. 2004'te Robert Kolej'den, 2011'de ise Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden mezun oldu. Aynı yıl araştırma görevlisi olarak Muğla Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'ne atandı. Burada başladığı yüksek lisansını 2014'te yılında "Bilginin Dinselleştirilmesi: Yeni Ümit Dergisinin Sosyolojik Analizi" başlıklı tez ile tamamladı. Antitez, Bilim ve Gelecek ve İleri Haber gibi yayınlarda yazıları yayımlandı. Doktora çalışmalarını Muğla Üniversitesi Sosyoloji Bölümü bünyesinde sürdürüyor.

Marx, Lacan ve Badiou: Marksist Bir Etik Mmkn m?

İbrahim Mergen

Sempozyuma sunmak istediğim bildiride iki temel soru ele alınacaktır. İlk olarak 'Marksizm'de felsefi anlamda etik bir boyut söz konusu mudur?' sorusuna yanıt aranacaktır. Ele alınacak diğer soru ise 'Eğer ki Marksizm'de etik bir boyut mevcut ise Alain Badiou'nun etiği Marksizm dahilinde midir?' sorusudur. Söz konusu etik olduğunda Marksist teori genellikle zayıf olarak değerlendirilmektedir. Bu durumun makul sebepleri olmakla birlikte eğer araştırma sonucunda Marksizm ve Badiou'nun etiği arasında paralellikler bulunabilirse; Marksizm için bir etik inşasına katkıda bulunulmuş olacaktır. Yani bu araştırmanın amacı Marksizm için bir etik yaklaşım yaratılmasına katkı sunmaktır. Marksist etik yerine Marksizm'in etiği tabirinin seçilmesinin elbette ki bir anlamı vardır. Bu tabir Marksist düşünceye uygun bir biçimde, tüm zamanlar ve mekanlar için geçerli bir etik teorinin yerine alana ve döneme bağlı bir etiğin mümkün olabileceğinden hareket ile Badiou'nun teorisinden esinlenerek seçilmiştir. Araştırma üç kısımdan oluşacaktır. İlk kısımda deontolojik etik faydacı etik karşısındaki felsefi konumu tartışılacaktır. İkinci kısım bir ara kısım olarak Badiou'nun daha iyi anlaşılabilmesi için hazırlanacaktır. Bu kısımda Lacancı psikanaliz, dil felsefesi ve Marksizm ilişkisine değinilecektir. Son kısımda ise Badiou'nun etik yaklaşımı tartışılacak ve özellikle 11. Tezin anlamı üzerinde durulacaktır.

Kaynakça

- Badiou, A. (2002). Ethics, An Essay on the Understanding of Evil. Verso. London
- Badiou, A. (2009). Theory of the Subject. Continuum. London
- Bosteels, B. (2011). Badiou and Politics. Duke University Press. Durham & London
- Peffer, R.G. (2001). Marksizm, Ahlak ve Toplumsal Adalet. Ayrıntı Yayınları, İstanbul
- Nasiou, J.D. (2007). Jacques Lacan'ın Kuramı Üzerine Beş Ders, İmge Kitabevi Yayınları Ankara

Biyografi

1983 doğumluyum. Liseyi İzmir Fen Lisesinde okuduktan sonra, İstanbul Teknik Üniversitesi tekstil mühendisliği okudum. Yüksek lisansımı İstanbul Teknik Üniversitesi –Siyaset Çalışmaları bölümünde tamamladım. Halen yine İstanbul Teknik üniversitesinde Siyasal Ve Toplumsal Düşünceler Doktora Programında öğrenimime devam etmekteyim. Şimdiye kadar çeşitli teorik yayınlarda yazmanın yanı sıra 2013 yılında Onbirinci Tez Teorik Politik Dergi'nin yayın kurulunda bulundum. Ayrıca 2008 yılından beri özel sektörde çalışmaktayım.

1915 Ermeni Soykırımı'na Marksist Yaklaşım

Candan Badem

Bu bildiri 1915 yılında Osmanlı Ermenilerine İttihatçı parti-devlet tarafından uygulanan sürgün, soygun ve katliamların soykırım olduğu tezini savunmaktadır. Ermeni Soykırımı'nın 100. yıldönümünde, Türkiye'de Marksistlerin tartışması gereken konulardan biri olması gerekirken konu yeterince tartışılmıyor ve tartışıldığı zaman da konjonktürel çekincelerin, güncel siyasal kaygıların gölgesinde kalıyor. Tartışmalarda liberallerin ve sosyalizmin düşmanlarının etkin olması birçok Marksisti çekimser davranmaya itmektedir. Mesele sadece soykırım demek veya dememekten ibaret değildir. Soykırımın ideolojisi, uygulayıcıları, evreleri, sebepleri ve sonuçları da önemlidir. Soykırım ile sermaye birikimi ve sermaye transferi arasındaki ilişki de önemlidir. İttihatçılığın sadece milliyetçilik olarak görülmesi, İslamcı yanının gözardı edilmesi İslamcılar açısından daha kabul edilebilir bir durumdur. Bugünkü Ermeni milliyetçi ideolojisi de soykırımın sebebini sadece Türk milliyetçiliğinde aramakta, İslamcı ideolojinin rolünü görmezden gelmektedir. Sovyet mirasını talan etmiş olan Ermenistan oligarşisi ayrıca Taşnak partisinin suçlarını Bolşevizme yüklemeye çalışmaktadır. Türkiye burjuvazisinin İslamcı-faşist, Türkçü faşist, Kemalist, muhafazakar, liberal ve ulusalcı kanatları ise bazı bireysel istisnalar haricinde soykırımı reddetmekte, onun yerine bir “mukatele” veya “vatan savunması” yaşandığını, Ermenilerin savaşta düşmanla (Rusya'yla) işbirliği ettiğini iddia etmektedirler. Bu konuda burjuva ideolojisinin en tehlikeli bileşeni Marksist kılıklı ulusalcılıktır. “Ermeni soykırımı emperyalist bir yalandır”

sloganı Marksist bir slogan olamaz. Ermeni Sorunu Osmanlı'yı bölmek için emperyalistlerin çıkardığı bir sorun değildir. Biz Türkiyeli Marksistlerin yanıtlaması gereken sorulardan bazıları da Bolşeviklerin Ermeni Soykırımının planlayıcıları olan İttihatçı liderlerle olan ilişkisi hakkındadır. Soykırımcı katil Enver Paşa nasıl olmuş da Moskova'da ağırlandı? Bakü'deki Doğu Halkları Kurultayı'nda soykırımın beyni olan Dr Bahattin Şakir nasıl olmuş da kürsüye çıkabilmiştir? Der Zor mutasarrıfı ve binlerce Ermeni'nin katili Salih Zeki TKP üyesi olan Salih Zeki midir? Ermeni mallarına (emval-i metruke) ne olmuştur? Bildiri bu sorulara cevap vermeye çalışacaktır.

Kaynakça

- Aydın Çubukçu et al, (Yay. Haz.) *Utancı ve Onur*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın 2015.
- Raymond Kevorkian. *Ermeni Soykırımı*. İstanbul: İletişim Yay., 2014.
- Guenter Lewy. *The Armenian Massacres in Ottoman Turkey. A Disputed Genocide*. Salt Lake City: University of Utah Press, 2005.
- M. G. Nersisyan (ed.). *Genotsid Armyan v Osmanskoy İmperii*. Erivan: Hayastan, 1982.
- Yektan Türkyılmaz. "Rethinking Genocide: Violence and Victimhood in Eastern Anatolia, 1913-1915". PhD, Duke University Cultural Anthropology, 2011.

Biyografi

1970 Ardahan doğumlu. Boğaziçi Üniversitesi İşletme bölümü (1992) mezunu. Yüksek lisans derecesi The University of Birmingham, Centre for Russian and East European Studies (2001), doktora Sabancı Üniversitesi Tarih (2007). Ernest Mandel'in *Geç Kapitalizmadlı* eserini Türkçeye çevirdi (Versus, 2008). *Türk – Ermeni Sorunu Bibliyografyası* (Aras, 2007) ve *Çarlık Rusyası Yönetiminde Kars Vilayeti* kitaplarının (Birzamanlar, 2010) yazarı. Doktora tezi *The Ottoman Crimean War* (Brill, 2010) adıyla yayımlandı. Osmanlı arşivi yanında, İngiltere, Almanya, Rusya, Gürcistan ve Ermenistan arşivlerinde araştırmalar yaptı. Tunceli Üniversitesi Tarih bölümü başkanı. Çok iyi düzeyde Osmanlıca, İngilizce ve Rusça, orta düzeyde Ermenice, Kurmanci, Zazaki, Almanca, Farsça ve Kazakça biliyor.

Neoliberalizmden Günümüze Sağlık Araştırmaları: Marksizme Bir Katkı Mı? Bir Saldırı Mı?

Özlem Özkan

Bilim, sadece bilimsel bilgi üretmek ya da bu bilgileri biriktirmek gibi sonuca odaklanan dar bir etkinlik değildir. Bilim, inceleme konusu olan olayların ve/veya olguların doğasını anlama, anlamlandırma daha sonra, bu olaylar arasındaki ilişkinin varlığını sorgulama ile ilişkilerin yönü ve boyutunu ortaya çıkarma, bu bilgilerin uygulamalara aktarılmasıyla doğa ve toplum olaylarının denetim altına alınmasıdır. Bilimin esas işlevi de bunlarda değil, sürekli ya yanlışa ve “neden” sorularıyla gerçeğe ulaşmada “bir yöneliş biçimi-yöntem”dir. Bu noktadan bakıldığında, Marksizm bir bilim değil, ancak, ilk olarak Engels’in de ifade ettiği gibi, diyalektik ve tarihsel materyalizm ile kapitalist üretim tarzına ait çözümleridir. Bu ikisi, Marksizm’in bilimsel olduğunun en önemli kanıtıdır.

Hâkim üretim tarzı ile sağlık sistemi arasındaki ilişki tek yönlü, statik, tek tip ve basit bir ilişki değildir. Bu ilişki iki yönlüdür; sağlık sistemi, hâkim üretim tarzının gereksinimlerine göre belirlenir, sağlık sistemi ise bu üretim tarzını özellikle emeğin yeniden üretimi açısından etkiler. Böyle olunca, ikisi arasındaki ilişkiyi görünür kılmada Marksizm’in kullanılıp kullanılmadığı kritiktir. Bu çalışmanın amacı, sağlık alanındaki araştırma makaleleri üzerinden bunların Marksizm’e bir katkı mı yoksa bir saldırı mı olup olmadığını belirlemektir. Bunun için bilimsel arama motorlarından, 1980 yılından günümüze-neoliberalizm- araştırma makalelerinin başlığında ve/veya özetinde sosyal sınıf, sömürü, sermaye, kapitalizm, kâr değer, emek ve meta, sözcükleriyle tarama yapılmıştır. Yaklaşık 6500 araştırma

makalelerinin sadece 250'sinde sağlık sınıf ilişkisinin incelendiği görülmüştür. Sosyal sınıf, çoğunlukla morbidite ve mortalitenin tek belirleyicisi olmasına karşın, bu araştırmaların önemli bir bölümünde sosyal sınıf, sıklıkla potansiyel bir karıştırıcı olarak ele alınmıştır. Bu araştırmaların neredeyse tamamında sosyal sınıf, Weberyen yaklaşımla, statü, meslek ve eğitim kategorileriyle sosyo-ekonomik statü ve sosyo-ekonomik tabaka olarak ele alınmıştır. Bir başka ifadeyle sosyal sınıf üretim ilişkileri içinde değil, tüketim ilişkileri içinde tanımlanmıştır.

Araştırmaların konuları, sağlık sorunu ile ilişkili faktörler ve/veya nedensel ilişki için, 1980'den günümüze sağlık alanında etki faktörü en yüksek, sağlığın tüm alanları ile ilgili araştırma makalelerin yer aldığı Lancet, BMJ ve International Journal of Epidemiology dergilerinin makaleleri incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, sağlık sorunu ile ilişkili faktörler ve nedensel ilişki büyük bir çoğunlukla bireysel risk faktörleri bir başka ifadeyle, kişilerin davranışları, alışkanlıkları ve tutumları ve yaşam tarzı ile açıklanmaktadır. İkinci açıklama biçimi ise iş, gelir, yoksulluk, eğitim, toplumsal cinsiyet, istihdam gibi “sosyal belirleyiciler” yaklaşımıdır. Her iki yaklaşımda da sağlığın temel belirleyicisi olan mevcut üretim tarzı adeta gizlenmekte, bütün ona ait olan parçalarıyla açıklanmaktadır.

Araştırma konuları ise sıklıkla dünyada özellikle de yoksul ülkelerde sıklıkla görülen ve öldürücülüğü yüksek olan sıtma, tüberküloz gibi hastalıklar yerine, bazı kronik hastalıklar, kalite-maliyet, maliyet-etkililik, erken taburculuk, iş memnuniyetidir. Bunlar, toplumun mevcut sağlık sorunlarını değil, piyasalaşmış sağlık hizmetlerinin gereksinimlerini karşılamaya dönük araştırma konulardır. Sonuç olarak, kapitalizmin

neoliberal ekonomik-politikalarının başlamasından günümüze mevcut sağlık araştırmalarının büyük bir bölümü Marksizm'e adeta bir saldırı niteliğindedir. Bu özellik ana akım bilim ve bilimsel bilgi üretme biçiminin sağlık alanındaki görünümüdür.

Kaynakça

- Said-Filho A. The Value of Marx: Political Economy for Contemporary Capitalism. Routledge 2002. Çev. Günçiner E. Marx'ın Değeri Çağdaş Kapitalizm için Ekono Politik. Yordam kitap 2006.
- Karpuşin B, Çertekin Ezrin R ABC of Dialectic and Historical Materialism. Prog Pub. 1976. Çev Erdoğdu V. Diyalektik ve Tarhsel Materyalizmin Abecesi. Sol yayınları. 1994.
- Ollman B. Dance of the Dialectic: Steps in Max's Method. University of Illionois Press. 2003. Çev: Saraçoğlu C. Diyalektiğin Dansı Marx'ın Yönteminde Adımlar. Yordam Kitap, İstanbul. 2006.
- Özkan Ö. Bireysel risk faktörleri. İçinde: Eds. Nalçacı E, Hamzaoğlu O, Özalp E. Eleştirel Sağlık Sosyolojisi Sözlüğü. Nazım Kitaplığı:34, SoL Meclis Dizisi:6, İstanbul. 2006.
-

Biyografi

1968 yılında Çanakkale'de doğdu. Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA) Hemşirelik Yüksekokulu'ndan 1989 yılında Sağlık Teğmen olarak mezun oldu. 1994 yılında halk sağlığı bilim uzmanı oldu ve aynı yıl GATA'da

başladığı Halk Sağlığı Hemşireliği (HSH) doktora programını, 1998 yılında Sağlık Yüzbaşı iken, re'esen emekli edildiği için tamamlayamadı. Hukuksal mücadele sonunda doktorasını 2001 yılında tamamladı. 1999 yılında başladığı ikinci doktorasını Hacettepe Üniversitesi HSH'de 2005 yılında bitirdi. TSK'den re'esen emekli edildiğinden, kamu üniversitesinde beş yıl sonra çalışabildi. 2005 yılında yardımcı doçent olarak Kocaeli Üniversitesi Kocaeli Sağlık Yüksekokulu'nda çalışmaya başladı. 2010 yılında aynı üniversitede doçent oldu. 2011 yılından beri International Association for Health Policy (Europe) yönetim kurulu üyesidir. Sağlığın ekonomi-politiği, emek süreci ve sağlık, hemşire emeği, işçi sağlığı ve güvenliği başlıca çalışma konuları arasındadır.

İktisadi Düşünce ve Antropolojide Sosyal Seleksiyon ile Toplumsal Düzen

Burak Gürbüz

1854-1936 yılları arası yaşamış Fransız antropolog'u Vacher de Lapouge'e göre sosyal seleksiyon, doğa yasalarına bağlı olarak sonu hep kötüyle, bir tür ölüm veya yok oluşla biten bir doğal süreçtir. O zaman Lapouge'a göre "iyileri" koruyarak, "kötüleri" de yok ederek iyilerin toplumda daha fazla süre "var" olmasını sağlamak gerek. Bunun için ilk olarak "kötülere" (alt ırklar, marjinaler) pozitif ayrımcılık tanıyan sosyal eşitlik ilkesine dayalı sosyal yardımlardan vazgeçilmelidir. İkinci olarak da "iyilerin" (öjenik unsurları üstün ırklar) toplumda söz sahibi olmasının yollarını arayıp bulunmalıdır.

1887-1964 yılları arası yaşamış Fransız iktisatçısı, Mont- Pelerin üyesi, 1938 yılında Lippman konferansına katılmış neo-liberal Louis Baudin, Le Play ve sosyal Katolikliğe referans vererek, üst sınıfları alt sınıflara karşı koruyacak ve onların toplumda söz sahibi yapacak bir tür elitist liberal yapıdan söz eder. Vasatı besleyen sistem 1789 devrimi ve sonrasındaki Rousseau'cu sosyal devlet anlayışıdır, Descartes'çı (kartezyen) rasyonalitedir. Liberalizm'in daha Bastiat'dan beri her zaman için 1789 siyasal sistemi ile sorunları olmuştur. Bu bağlamda 1870 marjinal devrimi olan Walraşçı "birey" in arz ve talepleri sadece piyasa mekanizmalarının otomatik işlemesine dayalı bir görevi dışında, toplumsal düzen manasında bir etkisi olmamıştır. O zaman insan, birey, neo-klasiklerin söylediği gibi "tek" değildir, "çok" tur. Liberal sosyal düzen, Rousseau'cu vatandaşlık

üzerine kurulu sosyal eşitlik ilkesini kaldırarak, bu gerçekler üzerine kurulmalıdır.

1899-1992 yılları arasında yaşamış olan Avusturyalı iktisatçı ve felsefeci Friedrich August von Hayek, insanların algılarının farklı farklı olduğunu söyleyerek neo-klasik iktisadın “birey” tanımını ortadan kaldırmıştır. Bu algılardan hareketle farklı düzenler ve farklı dengeler oluşacaktır veya dengesizlikler meydana gelecektir. İnsanlardaki bu farklı özellikler kültürelidir ve çokça Lapouge’un da söz ettiği gibi genetikdir. İnsanlardaki bu alt genetik özellikler irsidir. Eğitimle öğretimle kapatılmaz çünkü eğitim babadan oğula geçemez. O zaman Hayek’in düzeni bir üst sınıf düzenidir, demokрасisi de alt sınıfların söz almasını mümkün mertebe kısıtlayacak olan bir düzendir. Yukarıda bahsettiğimiz Baudin’in elit toplumu ve devlet yapısı çok nettir.

Ve günümüzün neo-liberal devlet anlayışı, insanları bu “kötü” seleksiyondan kurtarabilmek için onlara faydalarını anlatan bir devlet biçimi üzerine kurulmuştur. Devletin bireyler üzerinde nasıl ve ne şekilde yaşaması ve neyi nasıl algılaması üzerine uyarıları olacaktır. Bu post-ütilitarist (faydacı) post-modern toplum yapısı ile yukarıda söz ettiklerimiz arasında benzerlikler çokça vardır. Mesela Le Play yanlısı Louis Baudin ve Hayek’in sosyal düzeni alt sınıfların üst sınıflara “zorlama” (coercition) yapmasını önlemek için üst sınıfların alt sınıflara karşı aynısını yani zorlayıcı tedbirler alınmasını

önermektedir. İnsanın bilgisiz olduğundan varsayarak çıkılan yolda neo-liberallerin devleti kişilere kendi faydalarını hatırlatabilecektir. Bu

bağlamda insanları “kötü”lerin seleksiyonuna uğratmayacaktır. Kötülerin toplumda güç kazanmalarını önleyecektir ve iyilerin yönetimi sayesinde sosyal seleksiyonun “kötüler” lehine işlemlerini önüne geçecektir. Sosyal yardımlar, sosyal devlet Hayek ve birçok liberal açısından ekonomik maliyetin ötesinde sosyal bir maliyettir. O da kötü ve vasıfsızların iyilere nazaran güçlenmesidir.

Kaynakça

- G. Vacher de Lapouge, *Les sélections sociales*, Paris, Librairie Thorin et Fils, 1896
- L. Baudin, *L'aube d'un nouveau libéralisme*, Paris, Edition M. Th. Génin, Libraire de Médecis, 1953
- A. Tosel, “La démocratie entre conflit social et conflit identitaire”, *Actuel Marx*, no53, 2013
- I. Wallerstein, *Dünya sitemleri analizi*, Bgst yayınları, 2004
- F-A. Hayek, *Droit, législation et liberté, T1: Règles et ordres*, PUF, 1992
-

Biyografi

1964 Ankara doğumlu. 1983 yılında St Joseph Lisesinden mezun olduktan sonra Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora derecelerini sırasıyla 1987 yılında Marmara Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümünden, 1989 yılında Nice-Sophia Antipolis Üniversitesi, IDPD'den ve 1994 yılında Grenoble, Pierre

Mendes France Üniversitesi, İktisat Fakültesinden almıştır. 1996 yılından beri Galatasaray Üniversitesi İktisat Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

İlgilendiği konular: Kalkınma ekonomisi (borç ve bağımlılık, borç ve yoksulluk) ve iktisadi düşünce tarihi (düşünce tarihinde neo-liberalizm).

Sosyal Bilimler Matematiksiz Olmaz (mı?)

Muzaffer Ege Alper

Beşeri olguların doğa bilimlerinin disiplini ve titizliği ile incelenmesi fikri aydınlanma sonrası sosyal bilimcilerinin zihnini meşgul etmiştir. İngiliz politik iktisat alanı bu düşüncenin çocuğudur, bu alanın evrimi nesnelleşme ve matematikselleşme yoluyla daha fazla bilimselleşme arzusunu yansıtır. Gülten Kazgan'ın da başarıyla gösterdiği gibi, Marks ve Engels'in politik iktisat eleştirisi de bu sürece dahildir. Marks'ın, yaşamının son döneminde matematik ile olan yoğun ilgisi bu yönde bir göstergedir. Bu yönelimin bir diğer sonucu ise İngiliz deneyciliğidir (ampirizm). Nicel yöntem titizliğinin fetişizme dönüşü olan deneycilik akımı, Engels'in "Anti-Dühring" adlı eseri de dahil, Marksist literatürde diyalektik kavrayış lehine eleştirilmiştir. Günümüzde sosyal bilimler İngiliz-Amerikan "mikro-araştırmalar" yaklaşımı ile post-modern akımın nesnellik ve nedensellik karşıtı konumu arasında bölünmüş durumdadır. İlk yaklaşım matematikten kaçış tepkisini doğururken, ikinci yaklaşım nitelikli genç araştırmacıları umutsuzluğa sevk etmektedir. Bu yazıda matematik-sosyal bilimler ilişkisi üzerinde tartışılacak, sayısal yöntem fetişizmine kapılmadan çağdaş matematiğin yön göstericiliğine örnekler verilecektir. Sosyal bilimlerin gerçek birer bilim olabilmesinde, daha ileri bilimsel titizliğin yanı sıra, gelişkin matematiksel kavrayış hayati önemdedir.

Günümüzün Marksist olmasa dahi Marksçıl müdahalesi; bilimdeki dualizmin ortadan kalkması, gelişkin matematiksel düşüncenin gelişkin niteliksel düşünce ile buluşması yönünde olacaktır.

Kaynakça

- Deborah G. Mayo ve Aris Spanos; Error and Inference, ,Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
- Behice Boran; Sociology in Retrospect, American Journal of Sociology, 52. Cilt, 4. Sayı, 1947.
- Gülten Kazgan; İktisadi Düşünce, Remzi Kitabevi, 1980
- YBenjamin Nabet, Naomi E. Leonard Iain D. Couzin ve Simon A. Levin; Dynamics of Decision Making in Animal Group Motion, Journal of Nonlinear Science, 19. Cilt, 2009.
- Vladimir N. Vapnik; Statistical Learning Theory, Wiley-Interscience, 1998
-

Biyografi

1985 doğumluyum. Lisans ve üstü öğrenimim; Matematik Mühendisliği/Yıldız Teknik Üniversitesi, Bilgisayar Mühendisliği(Yüksek Lisans)/İstanbul Teknik Üniversitesi ve İstatistik/National University of Singapore. Olasılığa dayalı veri sıkıştırma modelleri, tavsiye modelleri ve makina öğrenmesi alanlarında çalışmalar yaptım, bugün bilgisayarlı istatistik alanında çalışmaya devam ediyorum. Üstüme vazife olmayan işlere bulaşmaktan kendimi alamadığım için, BUMT sempozyumunda sosyal bilimler – matematik ilişkisi üzerinde aynı zamanda Marksizm ve sosyal bilimlerle ilgilenen bir istatistikçi olarak görüşlerimi sunacağım.